

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวย่านริมน้ำ ฝั่งธนบุรี สำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหว
3. เกณฑ์มาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยว กลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ และครอบครัวที่มีเด็กเล็ก และสตรีมีครรภ์
4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว
5. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว
6. แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณย่านริมน้ำ ฝั่งธนบุรี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

มีนักวิชาการให้ความหมายและคำจำกัดความของคำว่า การท่องเที่ยว ไว้หลายท่าน ดังนี้

สมบัติ กาญจนกิจ (2560) กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง มิได้หมายความเฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงรื่นรมย์ดังที่ส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมญาติพี่น้องก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น ฉะนั้นปรากฏการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นภาพใหญ่ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับจนกระทั่งมีผู้กล่าวว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวในทุกวันนี้เป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกหากเทียบกับธุรกิจอื่น ๆ ที่เป็นรายการเดี่ยว ๆ (Single Item) ด้วยกัน

องค์การการท่องเที่ยวโลก (อ้างถึงในบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา, 2557) ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางตามเงื่อนไข 3 ประการคือ

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว แต่ไม่ใช่ไปตั้งหลักแหล่งเป็นการถาวร

2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจหรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง โดยไม่ใช่ถูกบังคับหรือไม่ใช่เพื่อทำสงคราม

3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้
ฉันทิช วรรณณอม (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยวคือการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวเพื่อวัตถุประสงค์ในการพักผ่อน เที่ยวชม เพลิดเพลินหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ

ธนกฤต สังข์เฉย (2550) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้างเพราะมิได้หมายความว่าเฉพาะการเดินทางอย่างเดียวหรือมุมมองเฉพาะในส่วนของผู้เดินทางเท่านั้นหากพิจารณาจากกระบวนการของการท่องเที่ยวจะพบว่าเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้จัดบริการด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น และประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว

แมคอินทอช และโกลด์เนอร์ (Mcintosh and Goeldner, 1986) กล่าวว่า การท่องเที่ยวหมายถึงผลรวมของประสบการณ์และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจ รัฐบาลและชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้าน ในกระบวนการที่ดึงดูดใจและต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่น ๆ

โดยสรุป การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่หลากหลายแต่ต้องไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ นอกจากการเดินทางแล้วยังรวมถึงปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเดินทางด้วย โดยเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอื่น ๆ

องค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว

Tourism Western Australia (2009) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวตามทฤษฎี 5A's โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปะวัฒนธรรม และสิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์

2. กิจกรรม (Activities)

สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของ

นักท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ ควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย อาทิ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจับจ่ายใช้สอย กิจกรรมทางทะเล เช่น ดำน้ำ ว่ายน้ำ เป็นต้น

3. การเข้าถึง (Access)

สภาพการเข้าถึง หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ มีความสะดวกสบาย เหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากระยะทาง จากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น เป็นต้น พิจารณาจากลักษณะการเดินทางว่าเป็นอย่างไร เช่น โดยรถยนต์ เรือ หรือการเดินทางเท้า สภาพของเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทางมากน้อยเพียงใด มีสภาพเป็นถนนคอนกรีต ลาดยาง ลูกรัง หรือถนนดิน ถ้าเป็นแม่น้ำลำคลองต้องใช้เรือหรือแพ มีสิ่งกีดขวางหรือไม่ และถ้าเป็นทางเท้า สภาพทางเดินดีหรือไม่ ระยะทางเดินเหมาะกับนักท่องเที่ยวเพียงใด การจัดหาพาหนะสะดวกหรือยาก และค่าว่าจ้างแพหรือเรือ เป็นต้น ดังนั้นตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสภาพการเข้าถึง อาจพิจารณาได้จากความสะดวก อุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางการเดินทาง ลักษณะการเดินทาง และสภาพถนน นอกจากนี้การเข้าถึงในแหล่งท่องเที่ยวยังหมายถึงสิ่งที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักและทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยววันนั้นได้ง่ายขึ้น เช่น การลงเว็บไซต์ เป็นต้น

4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้ได้อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใด เช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานเริงรมย์ สถานบริการอื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะพิจารณาทั้งปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไป และหากบริเวณแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน ก็จะพิจารณาถึงความสะดวกและความใกล้เคียงที่จะไปอาศัยใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกจากแหล่งชุมชนข้างเคียงได้ยากง่ายเพียงใด ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวก อาจพิจารณาได้จาก ระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ การให้บริการบ้านพัก สถานบริการต่าง ๆ ระบบสื่อความหมาย และระบบจัดการ

5. ที่พัก (Accommodation)

สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและบริการ และมีความเหมาะสมต่อสถานที่ ที่พักควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและมีความปลอดภัย

นอกจากนั้นบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2557) ยังได้กล่าวถึง การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ โดยระบุว่า ต้องมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ประเภทความปลอดภัย เพื่ออำนวยความสะดวกต่อความปลอดภัยจากโจรกรรม ความปลอดภัยจากการใช้

บริการท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ความปลอดภัยจากหลงทาง ความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ เป็นต้น

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหว

ความหมายของผู้พิการทางการเคลื่อนไหว

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้ให้ความหมายของผู้พิการ ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด

นอกจากนั้นประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ได้กำหนดประเภทความพิการทั้งสิ้น 7 ประเภท ดังนี้

1. ความพิการทางการเห็น ได้แก่ 1) ตาบอด หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ดีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้วอยู่ในระดับต่ำกว่า 3 ส่วน 60 เมตร (3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ลงมาจนกระทั่งมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือมีลานสายตาแคบกว่า 10 องศา และ 2) ตาเห็นเลือนราง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ดีกว่า เมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับ 3 ส่วน 60 เมตร (3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ไปจนถึงต่ำกว่า 6 ส่วน 18 เมตร (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 ฟุต (20/70) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่ 1) หูหนวก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางทางการได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1,000 เฮิรตซ์ และ 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป 2) หูตึง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยิน เมื่อตรวจวัดการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ 500 เฮิรตซ์ 1,000 เฮิรตซ์ และ 2,000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะ

สูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาจนถึง 40 เดซิเบล และ3) ความพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ เป็นต้น

3. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ได้แก่ 1) ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา อาจมาจากสาเหตุอัมพาต แขน ขา อ่อนแรง แขน ขาขาด หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อการทำงาน มือ เท้า แขน ขา และ2) ความพิการทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน

4. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ หรือความคิด

5. ความพิการทางสติปัญญา หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเซวาร์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยความผิดปกตินั้นแสดงก่อนอายุ 18 ปี

6. ความพิการทางการเรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา

7. ความพิการทางออทิสติก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรมและอารมณ์ โดยมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของสมองและความผิดปกตินั้นแสดงก่อนอายุสองปีครึ่ง ทั้งนี้ ให้อารมณ์รวมถึงการวินิจฉัยกลุ่มออทิสติกสเปกตรัมอื่น ๆ เช่น แอสเพอเกอร์ (Asperger)

จำนวนของผู้พิการในแต่ละประเภท

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2561) ได้จัดทำรายงานสถิติ ข้อมูลผู้พิการที่มีบัตรประจำตัวผู้พิการ จำแนกตามจังหวัด ประเภทความพิการ และเพศ พบว่า ประเทศไทยมีผู้พิการรวมทั้งสิ้นจำนวน 1,675,753 คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้พิการทางการเห็น เพศชายจำนวน 87,081 คน เพศหญิงจำนวน 94,740 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 181,821 คน
2. ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย เพศชายจำนวน 151,035 คน เพศหญิงจำนวน 136,958 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 287,993 คน
3. ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย เพศชายจำนวน 440,596 คน เพศหญิงจำนวน 379,211 คน รวมทั้งสิ้น 819,807 คน
4. ผู้พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม เพศชายจำนวน 70,796 คน เพศหญิงจำนวน 43,992 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 114,788 คน
5. ผู้พิการทางสติปัญญา เพศชายจำนวน 62,029 คน เพศหญิงจำนวน 52,208 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 114,237 คน
6. ผู้พิการทางการเรียนรู้ เพศชายจำนวน 4,493 คน เพศหญิงจำนวน 2,038 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6,531 คน
7. ผู้พิการทางออทิสติก เพศชายจำนวน 6,122 คน เพศหญิงจำนวน 1,416 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 7,538 คน
8. ผู้พิการมากกว่า 1 ประเภท เพศชายจำนวน 64,890 คน เพศหญิงจำนวน 53,882 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 118,772 คน
9. ไม่ระบุความพิการ เพศชายจำนวน 12,932 คน เพศหญิงจำนวน 11,334 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 24,266 คน

สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหว

สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ (2557) ได้อธิบายความหมาย และองค์ประกอบของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพไว้ว่า สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ หมายความว่า ส่วนของอาคารที่สร้างขึ้นและอุปกรณ์อันเป็นส่วนประกอบของอาคารที่ติดหรือตั้งอยู่ภายในและภายนอกอาคารเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ ประกอบด้วย

1. ทางลาด
2. ห้องน้ำคนพิการ/ผู้สูงอายุ

3. ป้ายสัญลักษณ์
4. สถานที่จอดรถ
5. บริการข้อมูล

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2556) ได้ระบุไว้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในรูปแบบที่ผู้พิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวต้องครอบคลุมมิติในด้านการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงเทคโนโลยีและอุปกรณ์ เครื่องช่วยเหลือน้อย่างสมเหตุสมผล และคำนึงสิทธิความเท่าเทียมและความต้องการจำเป็นรายบุคคล

กฎกระทรวง กำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคารสถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2555 ในข้อ 5 ได้ระบุว่า อาคารหรือสถานที่ของหน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นใดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการเพื่อให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ที่นั่งสำหรับผู้พิการหรือพื้นที่สำหรับจอดรถสำหรับผู้พิการ
2. ทางลาด
3. พื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับผู้พิการทางการเห็น
4. บันไดเลื่อนสำหรับผู้พิการ
5. ทางลาดเลื่อนหรือทางเลื่อนในแนวราบ
6. ราวกันตกหรือผนังกันตก
7. ถังขยะแบบยกเคลื่อนที่ได้
8. สถานที่ติดต่อหรือประชาสัมพันธ์สำหรับผู้พิการ
9. โทรศัพท์สาธารณะสำหรับผู้พิการ
10. จุดบริการน้ำดื่มสำหรับผู้พิการ
11. ตู้บริการเงินด่วนสำหรับผู้พิการ
12. ประตูสำหรับผู้พิการ
13. ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ
14. ลิฟต์สำหรับผู้พิการ
15. ที่จอดรถสำหรับผู้พิการ
16. สัญญาณเสียงและสัญญาณแสงขอความช่วยเหลือสำหรับผู้พิการ
17. ป้ายแสดงอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ
18. ทางสัญจรสำหรับผู้พิการ

19. ตู้ไปรษณีย์สำหรับผู้พิการ
20. พื้นสำหรับหนักรถของผู้พิการ
21. การประกาศเตือนภัยสำหรับผู้พิการทางการเห็น และตัวอักษรไฟวิ่งหรือสัญญาณไฟเตือนภัยสำหรับผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
22. การประกาศข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้พิการทางการเห็น และตัวอักษรไฟวิ่งหรือป้ายแสดงความหมายสำหรับผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
23. เจ้าหน้าที่ซึ่งผ่านการฝึกอบรมและมีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของผู้พิการแต่ละประเภทอย่างน้อยหนึ่งคนเพื่อให้บริการผู้พิการ

ไตรรัตน์ จารุทัศน์ (2551) กล่าวว่า บุคคลซึ่งมีปัญหาในการเคลื่อนไหวอาจต้องการอุปกรณ์ช่วยในการเดิน บริเวณบันไดและทางลาดมักเป็นปัญหา โดยเฉพาะถ้าไม่มีการติดตั้งราวมือจับ การออกแบบทางลาด ลานพัก ทางบันได จมูกบันได และสัดส่วนระหว่างความสูงและความกว้างของขั้นบันได อย่างระมัดระวังจึงสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้การเลือกประเภทพื้นผิวก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยพื้นผิวทางเดินไม่ควรเป็นปัญหาต่อความปลอดภัยของผู้ใช้ทุกประเภท

ความต่างของระดับซึ่งไม่มีการเชื่อมต่อโดยทางลาดมักเป็นปัญหาต่อบุคคลที่นั่งเก้าอี้เข็น ผู้พิการ การออกแบบเพื่อการเข้าถึงของผู้ใช้เก้าอี้เข็นผู้พิการควรคำนึงถึงความกว้างของเนื้อที่ทางเดิน ทางลาดและประตู และตำแหน่งการจัดวางของสิ่งอำนวยความสะดวกภายนอกอาคารเช่นเก้าอี้ที่นั่ง

นอกจากนั้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (2561) ได้จัดทำรายงานสถานการณ์คุณภาพชีวิตผู้พิการของประเทศไทย ประจำปี 2560 ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้พิการเข้าถึงได้มากที่สุด คือ ความพึงพอใจในการใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยงานราชการ ในขณะที่สิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้พิการเข้าถึงได้น้อยที่สุด คือ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ซึ่งหากพิจารณาในภาพรวมจะพบว่า ดัชนีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้พิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกร้อยละ 56.59 และไม่สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกได้ร้อยละ 43.41

ด้านอาคารสถานที่ 5 อันดับแรกที่มีผู้พิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้มีรายละเอียดดังนี้

1. ห้องน้ำผู้พิการ จำนวน 6,622 คน
2. ทางลาดสำหรับผู้พิการ จำนวน 4,940 คน
3. บันไดหรือราวจับสำหรับผู้พิการ จำนวน 3,058 คน
4. ที่จอดรถสำหรับผู้พิการ จำนวน 2,687 คน

5. ที่จอดรถเข็นผู้พิการ จำนวน 2,326 คน

ด้านการคมนาคมขนส่ง 5 อันดับแรก ที่ผู้พิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้มีรายละเอียด ดังนี้

1. ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ จำนวน 2,970 คน
2. อุปกรณ์นำพาผู้พิการหรืออุปกรณ์รถเข็นผู้พิการขึ้นและลงจากรถ จำนวน 2,022 คน
3. ที่นั่งสำหรับผู้พิการ จำนวน 2,011 คน
4. พื้นสำหรับผู้จอดรถเข็นผู้พิการหรืออุปกรณ์สำหรับเก็บรถเข็นผู้พิการ จำนวน 718 คน
5. ทางลาด จำนวน 714 คน

ชุกลิน อุ่นวิจิตร และคณะ (2557) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวและนันทนาการเพื่อคนพิการยังเป็นเรื่องที่มีผู้สนใจน้อย ทั้งตัวคนพิการเองและหน่วยงานที่สนับสนุนคนพิการ เพราะทุกฝ่ายยังเห็นว่าปัจจัยที่ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานและการส่งเสริมอาชีพมีความสำคัญกว่าการท่องเที่ยวและนันทนาการ

พิทักษ์ ศิริวงศ์ และปัทมอร เสี่ยงแดง (2554) ได้กล่าวไว้ว่าในปัจจุบันนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีข้อจำกัดทางกายภาพ เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นคนกลุ่มหนึ่งที่ต้องการท่องเที่ยวแต่ได้ประสบปัญหาและอุปสรรคในเรื่องข้อมูลข่าวสารเพื่อวางแผนการท่องเที่ยว หากสถานประกอบการเห็นความสำคัญของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้และเตรียมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในเรื่องข้อมูลข่าวสารเพื่อการวางแผนการท่องเที่ยว การจัดให้มีระบบการบริการขนส่งที่เอื้ออำนวยสำหรับผู้พิการ โรงแรมสถานที่พัก รวมถึงการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนดังกล่าวอย่างเป็นระบบและครบวงจรย่อมทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความสนใจเดินทางท่องเที่ยว รวมทั้งผู้พิการจากต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งจราจร กระทรวงคมนาคม (2558) ยังได้กล่าวไว้ว่า ผู้ให้บริการผู้พิการและผู้สูงอายุต้องเป็นตัวของตัวเองและระมัดระวังตัว คุณควรเป็นตัวของตัวเอง ผ่อนคลาย และใช้ภาษาปกติในการสนทนากับผู้พิการและผู้สูงอายุ เช่นเดียวกับที่ใช้กับคนทั่วไป ระมัดระวังการแสดงออกทางกายของตัวคุณที่อาจแสดงถึงความรำคาญหรือความไม่พอใจ คุณต้องเคารพในความเป็นส่วนตัวของผู้พิการและผู้สูงอายุ การถามผู้พิการเกี่ยวกับความพิการของเขาอาจทำให้เกิดความรู้สึกว่าถูกสอดส่องเห็นและอาจเกิดความรู้สึกว่าความพิการของผู้พิการนั้นได้รับความสนใจมากกว่าความเป็นคนของเขา

ความต้องการของผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในการทำกิจกรรม

ธิดารัตน์ นงค์ทอง (2560) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และความต้องการของผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในการทำกิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัญหา อุปสรรค และความต้องการของผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในการทำกิจกรรม

ปัญหา อุปสรรค	ความต้องการ
1. มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว 1.1 เคลื่อนไหวไม่ได้ 1.2 เคลื่อนไหวช้า 1.3 เคลื่อนไหวลำบาก	1. อุปกรณ์และเครื่องช่วยในการเคลื่อนไหว
2. การเข้าถึงสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อม เช่น 2.1 อาคารที่ไม่มีทางลาด 2.2 ไม่มีลิฟต์ 2.3 ไม่มีห้องน้ำสำหรับผู้พิการ	2. ปรับสภาพทางสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อผู้พิการ
3. ทักษะคติของคนในสังคมที่มีต่อผู้พิการหรือความพิการ 3.1 ความพิการเป็นเวรเป็นกรรม น่าสงสาร เวทนา และควรจะได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างเดียว 3.2 ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องพึ่งพาผู้อื่น 3.3 เป็นภาระของสังคม 3.4 ควรอยู่แต่ในบ้าน	3. โอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม 3.1 ต้องการความเข้าใจ ไม่ใช่สงสาร เวทนา (ผู้พิการเป็นทรัพยากรสำคัญ เป็นมนุษย์คนหนึ่งของสังคม มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาไปสู่การมีวิถีชีวิตอิสระตามศักยภาพของตนเองได้) 3.2 เปลี่ยนคำว่า “ภาระ” เป็น “พลัง”

เกณฑ์มาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยว กลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ และครอบครัวที่มีเด็กเล็กและสตรีมีครรภ์

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2555) ได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยว กลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ และครอบครัวที่มีเด็กเล็กและสตรีมีครรภ์ โดยประกอบด้วยข้อกำหนด 3 ด้าน ได้แก่ 1. ข้อกำหนดด้านการบริหารจัดการ 2. ข้อกำหนดด้านการให้บริการ และ 3. ข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อกำหนดด้านการบริหารจัดการ

ข้อกำหนดด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ดังนี้

1.1 พันธกิจและขอบเขตของการให้บริการ

ต้องมีพันธกิจและขอบเขตของการให้บริการนักท่องเที่ยวกลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ และครอบครัวที่มีเด็กเล็กและสตรีมีครรภ์เป็นลายลักษณ์อักษร บ่งบอกภาระหน้าที่อย่างชัดเจน

1.2 การพัฒนาทรัพยากรบุคคล

ต้องมีการเพิ่มศักยภาพและเพิ่มพูนความรู้การให้บริการนักท่องเที่ยวกลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ และครอบครัวที่มีเด็กเล็กและสตรีมีครรภ์ ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และเจตคติ เช่น มีการจัดอบรม หรือส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม

1.3 การแก้ไขข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะของลูกค้า

ต้องมีการรับฟังและจัดการแก้ไขข้อร้องเรียน ข้อเสนอแนะของลูกค้า เช่น มีกล่องร้องเรียนเพื่อให้ลูกค้าประเมินการให้บริการ

2. ข้อกำหนดด้านการให้บริการ

ข้อกำหนดด้านการให้บริการ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

2.1 การให้บริการ

ต้องมีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มคนพิการ ผู้สูงอายุ และครอบครัวที่มีเด็กเล็กและสตรีมีครรภ์ ได้อย่างถูกต้อง มีความสุภาพ อ่อนน้อมต่อการให้บริการ ตอบสนองต่อความประสงค์จากผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว

2.2 การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร

ต้องมีการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร เช่น มีบริการเว็บไซต์หน่วยงาน แสดงข้อมูลที่คนพิการสามารถใช้งานได้ (W3C) มีบริการเอกสารข้อมูลอักษรเบรลล์หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ และมีบริการล่ามภาษามือ หรือบริการสื่อสารกับคนพิการทางการได้ยินหรือเทคโนโลยีอื่น ๆ

2.3 การให้บริการอุปกรณ์เครื่องช่วยอำนวยความสะดวก

ต้องมีการให้บริการอุปกรณ์เครื่องช่วยอำนวยความสะดวก เช่น มีบริการเก้าอี้เข็นคนพิการ และรถเข็นเด็กบริการ ที่วางสิ่งของ บริการที่นั่งพัก ทุกระยะ 200 เมตร และบริการที่เปลี่ยนผ้าอ้อม

2.4 การให้บริการด้านการรักษาพยาบาล

ต้องมีการให้บริการด้านการรักษาพยาบาล เช่น มียาสามัญประจำบ้าน และชุดปฐมพยาบาล ที่มีคุณภาพ ไม่หมดอายุ และจัดเตรียมไว้ในจุดที่เหมาะสม พร้อมใช้งาน มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายสถานพยาบาลสามารถให้บริการสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว และมีหน่วยพยาบาลเบื้องต้นหรือห้องพยาบาลในหน่วยงาน

2.5 การให้บริการในการเดินทาง

ต้องมีการให้บริการในการเดินทาง เช่น มีการบริการเคลื่อนย้าย (ขึ้น – ลง) พาหนะ มีบริการยานพาหนะ ที่คนพิการ ผู้สูงอายุ และครอบครัวที่มีเด็กเล็ก และสตรีมีครรภ์ สามารถร่วมใช้ได้ และมีบริการยานพาหนะสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ (รถตู้ไฮดรอลิคหรืออื่น ๆ)

3. ข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่

ข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

3.1 ที่จอดรถ

ต้องมีที่จอดรถ ที่มีลักษณะดังนี้

ก) เป็นพื้นที่ที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างไม่น้อยกว่า 2.5 x 6 เมตร

ข) มีที่ว่างข้างที่จอดรถกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร ตลอดความยาวของที่จอดรถโดยที่ว่างต้องมีลักษณะพื้นผิวเรียบและมีระดับเสมอกับที่จอดรถ

ค) มีสัญลักษณ์รูปคนพิการบนพื้น อยู่บนพื้นกลางที่จอดรถขนาด 90 x 90 เซนติเมตร

ง) มีป้ายสัญลักษณ์รูปคนพิการ ขนาด 30 x 30 เซนติเมตร ติดสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 2 เมตร ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน

จ) มีที่จอดรถสำหรับคนพิการใกล้ทางเข้า – ออกอาคาร มากที่สุด

3.2 ทางลาด

ทางลาดต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

ก) มีความลาดชันไม่เกิน 1 : 12 (4.76 องศา)

ข) ทางลาดที่มีความยาวไม่เกิน 6 เมตร มีความกว้างไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร หรือทางลาดที่มีความยาวโดยรวมเกิน 6 เมตร มีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร และทางลาดยาวช่วงละไม่เกิน 6 เมตร ในกรณีที่ทางลาดยาวเกินต้องมีชานพักยาวไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร คั่นระหว่างช่วงของทางลาด

ค) ทางลาดยาวตั้งแต่ 2.5 เมตร ขึ้นไป ต้องมีราวจับทั้ง 2 ข้าง ราวจับมีลักษณะกลม มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 – 4 เซนติเมตร

3.3 ห้องน้ำ/ห้องส้วม

ห้องน้ำ/ห้องส้วมต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

ก) ประตูต้องมีความกว้างสุทธิ 90 เซนติเมตร เป็นแบบบานเปิดออกสู่ภายนอกโดยเปิดค้างได้ไม่น้อยกว่า 90 องศา หรือเป็นแบบบานเลื่อน เปิดปิดได้ง่าย

ข) พื้นที่ว่างภายในห้องส้วมมีเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร พื้นห้องส้วมมีระดับเสมอพื้นภายนอก หรือมีทางลาดในกรณีเป็นพื้นต่างระดับ

ค) มีราวจับแนวนอนสูงจากพื้น 60-70 เซนติเมตร ยื่นล้าออกมาจากด้านหน้าโถส้วม 25-30 เซนติเมตร มีราวจับแนวตั้งต่อจากราวจับแนวนอนขึ้นไปอย่างน้อย 60 เซนติเมตร

ง) มีราวจับแบบพับเก็บได้ในแนวราบด้านที่ไม่ชิดผนัง มีระบบล้อคที่ปลดล็อกได้ง่ายห่างจากขอบโถส้วม 15-20 เซนติเมตร ยาวไม่น้อยกว่า 55 เซนติเมตร

3.4 ป้ายและสัญลักษณ์

ต้องมีสัญลักษณ์รูปคนพิการ มีเครื่องหมายแสดงทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ป้ายต้องมีความชัดเจน มองเห็นได้ง่าย ติดอยู่ในตำแหน่งที่ไม่ทำให้สับสน และมีสัญลักษณ์หรือตัวอักษรแสดงประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวก

3.5 เคาน์เตอร์

ต้องมีเคาน์เตอร์ติดต่อกับคนพิการสามารถเข้าถึงได้ เคาน์เตอร์ติดต่อกับตำแหน่งที่สามารถสังเกตได้ง่าย ความสูงเมื่อรวมส่วนบนเคาน์เตอร์แล้วต้องสูงระหว่าง 70-76 เซนติเมตร พื้นที่ว่างใต้เคาน์เตอร์ให้ผู้ใช้เก้าอี้รถเข็นคนพิการสามารถเข้าประชิดได้โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง ส่วนบนเคาน์เตอร์ที่ยื่นออกมาต้องมีความยาวอย่างน้อย 40 เซนติเมตร

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557) ได้กล่าวถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย 5 กลุ่มบุคคล คือ

1. กลุ่มนักท่องเที่ยว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ต้องการเดินทางจากที่อยู่ปกติของตนไปยังท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความรู้และความเพลิดเพลินจากแหล่งท่องเที่ยว

2. กลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เป็นเจ้าของสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม อาจเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของรัฐบาลหรือเอกชนก็ได้ โดยทำการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนพร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เพื่อแลกเปลี่ยนกับรายได้จากการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ประกอบธุรกิจบริการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจ โดยได้รับรายได้จากการให้บริการนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งตอบแทน อันจะนำไปสู่ผลกำไรที่เป็นวัตถุประสงค์หลักของการประกอบธุรกิจ

4. กลุ่มชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โดยได้รับความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว อันหมายถึงชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา

5. กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติราชการในส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

สกุล จริยาแจ่มสิทธิ์ และกวิน วงศ์ลี้ (2555) ได้ให้ความหมายของ เส้นทางท่องเที่ยว ไว้ว่าหมายถึง ถนน แม่น้ำ คลอง ทางเท้าที่ใช้เป็นทางสัญจรของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเป็นระบบโครงข่ายที่ใช้เชื่อมส่วนต่าง ๆ ของเมืองเข้าไว้ด้วยกัน มีเส้นทางสายหลักและเส้นทางสายรอง โดยเส้นทางดังกล่าวต้องทำขึ้นมาอย่างชัดเจนเพียงพอให้ นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยี่ยมเยือน หรือผู้อยู่อาศัยในเมือง สามารถเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญของเมืองได้

เส้นทางท่องเที่ยว (Tourism Route) เป็นแนวทางการสัญจรที่กำหนดขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถพบเห็น หรือเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวและจุดที่น่าสนใจต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวก ปลอดภัย ได้รับความรู้และความเพลิดเพลินจากการใช้เส้นทางที่จัดทำขึ้น ซึ่งเส้นทางสำหรับนักท่องเที่ยวอาจเป็นการใช้เส้นทางร่วมกับเส้นทางสัญจรปกติของคนท้องถิ่น หรืออาจเป็นการกำหนดเส้นทางขึ้นมาใหม่เฉพาะเป็นพิเศษสำหรับนักท่องเที่ยวก็ได้

1. การพิจารณากำหนดเส้นทางท่องเที่ยวจะต้องสำรวจ สังเกตการณ์จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว รวมถึงแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการจัดเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งควรเริ่มต้นจากการพิจารณาตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ แล้วจัดลำดับความสำคัญและความน่าสนใจ จากนั้นจึงพิจารณาความสามารถในการเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้อย่างไรบ้าง

2. การจัดเส้นทางในลักษณะวงจรจบ เส้นทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะจัดในลักษณะที่เป็นการสัญจรระบบวงจรจบ เนื่องจากจะทำให้นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ เกิดความเพลิดเพลินไปตลอดเส้นทาง โดยไม่ต้องย้อนกลับเส้นทางเดิม ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจเกิดความรู้สึกเบื่อและเสียเวลา

วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว (อ้างถึงในเบญญูทิพย์ ทองวิไล, 2559) กล่าวว่า การจัดเส้นทางท่องเที่ยว หมายถึง การกำหนดเส้นทางเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้อย่างง่ายสะดวกและปลอดภัยรวมทั้งยังได้รับ ความรู้และเพลิดเพลินควบคู่กันไป บางครั้งเส้นทางท่องเที่ยวอาจเกิดขึ้นจากการที่นักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่มใช้เส้นทางเดิม ๆ อยู่เป็นประจำซึ่งอาจจะเป็นเส้นทางรถยนต์ทางเท้า ทางเรือ หรือทางอื่น ๆ ที่อาจใช้ร่วมกับเส้นทางสัญจรปกติของเมือง หรืออาจเป็นการกำหนดเส้นทางขึ้นมาโดยเฉพาะ การกำหนดเส้นทางสัญจรเพื่อการ

ท่องเที่ยวควรสำรวจและสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวประกอบกับแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการจัดเส้นทางโดยเริ่มต้นจากการพิจารณาดำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ภายในเมือง แล้วจัดลำดับความสำคัญและความน่าสนใจ จากนั้นจึงพิจารณาความสามารถในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกันซึ่งการจัดเส้นทางสัญจรเพื่อการท่องเที่ยวอาจกำหนดในลักษณะวงจรบรรจบ คือการที่จุดเริ่มต้นและจุดท่องเที่ยวสุดท้ายไม่ซ้ำเส้นทางกัน ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่และเกิดความเพลิดเพลินตลอดเส้นทางโดยไม่ต้องย้อนกลับไปยังเส้นทางเดิมอีก ซึ่งอาจจะจัดให้มีการเดินทางในสองลักษณะเช่นเริ่มต้นด้วยการเดินเท้า และเปลี่ยนเป็นการสัญจรทางเรือในขากลับ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดการเส้นทางในลักษณะแบบทางเดียวโดยจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายแยกกันอยู่ตามความเหมาะสม ดังนั้นการกำหนดเส้นทางอาจจัดทำขึ้นหลายเส้นทาง หรือหลายระบบภายในเมืองเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะมีเวลาน้อยหรือมีความสนใจแตกต่างกัน

การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยว โดยฉันทฯ วรรณธอม (2554) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ การสำรวจเส้นทางเพื่อการจัดนำเที่ยว มีรายละเอียด ดังนี้

การสำรวจเส้นทาง คือ เดินทางไปยังเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่คิดไว้ว่าจะนำมาจัดเป็นรายการนำเที่ยว โดยในเบื้องต้นจะสำรวจสภาพภูมิศาสตร์และภูมิประเทศของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียง สิ่งสำคัญที่ผู้สำรวจเส้นทางจะนำมาพิจารณาในการวางแผนที่สำคัญมีหลายเรื่อง ได้แก่ เรื่องแหล่งท่องเที่ยว ต้องสำรวจเส้นทางและหาข้อมูลให้ได้ว่าเส้นทางท่องเที่ยวจะต้องแวะเที่ยวจุดไหนก่อนจุดไหนหลัง จากนั้นให้สำรวจดูการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจุดว่ายากง่ายอย่างไร ต้องใช้พาหนะอื่นเปลี่ยนถ่ายหรือไม่ จากนั้นต้องสำรวจบริเวณทางผ่านใกล้เคียงว่ามีร้านอาหารที่สามารถนำกลุ่มทัวร์มาใช้บริการได้หรือไม่ สำรวจว่ามีที่พักใกล้เคียงเหมาะสมที่ใดบ้าง ตลอดจนตรวจสอบทางกลับว่ามีร้านอาหารของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวได้แวะซื้อเลือกชมอย่างไรหรือไม่ การนำข้อมูลเรื่องเส้นทางเดินทาง แหล่งท่องเที่ยว และสถานประกอบการต่าง ๆ ดังกล่าว มาคิดพิจารณาลำดับความเป็นไปได้ก่อนหลัง และเลือกสรรในสิ่งที่คิดว่าเหมาะสมกับความสามารถที่ผู้จัดสามารถทำได้ หรือเพื่อตอบสนองตามความต้องการของลูกค้ามากที่สุดนั้นเป็นสิ่งจำเป็นมาก ทั้งนี้ต้องมีความเป็นไปได้อย่างรวดเร็วของเวลาระหว่างจุดต่อจุด ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม และสามารถจัดไปได้ตามช่วงเวลาฤดูกาลของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละที่ โดยทำการสำรวจเส้นทางสามารถแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การสำรวจเส้นทางเดิม คือ การสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวที่บริษัทนำเที่ยวเคยจัดนำเที่ยวมาแล้ว การสำรวจเส้นทางเดิมนี เป็นประโยชน์ในด้านการเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ๆ เนื่องจากยิ่งเวลานานมากขึ้นก็จะมีสถานประกอบการใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องเกิดขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ร้านอาหาร แหล่งท่องเที่ยว บางครั้งก็มีการตัดถนนใหม่ที่เป็นทางลัด ฯลฯ การสำรวจในลักษณะนี้จะ

ไม่ค่อยมีอะไรยุ่งยาก ยกเว้นเป็นผู้จัดนำเที่ยวมือใหม่ ที่อะไร ๆ ก็ดูใหม่และยุ่งยากไปเสียหมด แต่ไม่ใช่ว่าการสำรวจเส้นทางเดิมจะเหมาะสมสำหรับผู้จัดนำเที่ยวมือใหม่นั้น ผู้จัดนำเที่ยวที่ดีถึงแม้มีประสบการณ์มากแล้ว อย่างน้อยการได้ออกสำรวจเส้นทางอยู่เนือง ๆ ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นอยู่เสมอ เพราะจะทำให้เป็นผู้จัดนำเที่ยวที่มีความทันสมัย หลีกหนีคู่แข่งตลอดเวลา การสำรวจลักษณะนี้ทำได้ง่ายมากเพียงแค่ดูจากรายการนำเที่ยวเก่า ๆ แล้วก็เริ่มเดินทางสำรวจ โดยยึดหลักเส้นทางเก่า และระหว่างการเดินทางหากมีองค์ประกอบของการจัดนำเที่ยวหรือสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องใด เปลี่ยนไปหรือน่าสนใจ ก็สามารถนำมาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมลงไปในการนำเที่ยวได้ต่อไป

2. การสำรวจเส้นทางใหม่ คือ การสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวที่บริษัทนำเที่ยวไม่เคยจัดนำเที่ยวในเส้นทางนั้น หรืออาจเคยมีการเดินทางจัดนำเที่ยวมาบ้างแต่ก็เป็นเวลานานมาแล้ว โดยมากมักเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่เข้าถึงยาก ใช้เวลาเดินทางนาน อาจเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคไม่ดีพอ หรือเป็นการสำรวจเพราะห่างเหินจากการจัดการมานาน การสำรวจเส้นทางใหม่นี้เป็นการสำรวจที่ค่อนข้างยุ่งยาก เนื่องจากองค์ประกอบในการจัดนำเที่ยวมีให้เลือกน้อย อาจต้องบุกเบิกเส้นทาง หาด้านอาหาร ที่พัก ที่เที่ยวเอง แทบจะต้องทำรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package Tour) คำนวณเวลาเดินทาง ระยะเวลา ค่าใช้จ่ายเองใหม่ทั้งหมด การสำรวจแบบนี้ต้องศึกษาคำนิยามถึงผลกระทบที่ตามมาในหลาย ๆ อย่าง ได้แก่ เป็นเขตหวงห้ามของทางหรือไม่ การเข้าถึงยากง่ายอย่างไร มีความปลอดภัยในการท่องเที่ยวหรือเปล่า ถ้าจัดเป็นรายการนำเที่ยวเพื่อขายแล้วจะได้รับความสนใจมากน้อยเพียงไร มีช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวเปิดปิดอย่างไร ฯลฯ อย่างไรก็ตามถ้ามีการสำรวจเส้นทางใหม่แล้วสามารถนำมาทำเป็นรายการนำเที่ยวใหม่ที่ผู้คนที่มีความสนใจได้มาก บริษัทนั้นก็จะมีโอกาสทางธุรกิจสูง เพราะสินค้าใดก็ตามที่สามารถผลิตได้เป็นรายแรกและเป็นที่ยอมรับ ก็จะหมายถึงชื่อเสียง และผลกำไร จะหลั่งไหลเข้ามาอย่างแน่นอน

ทั้งนี้การสำรวจเส้นทางใหม่ อาจหมายถึง การสำรวจเส้นทางที่บริษัทนำเที่ยวนั้น ๆ ไม่เคยจัดไปนำเที่ยวเลย แต่แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นที่คุ้นเคยอยู่แล้ว เพียงแต่บริษัทเพิ่งมาสำรวจเพื่อนำมาจัดรวมแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการต่าง ๆ ทำเป็นรายการนำเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package Tour) ขึ้นมาใหม่ให้น่าสนใจ อันเนื่องมาจากอยากลองขายรายการนำเที่ยวในเส้นทางนั้นดู หรือเป็นเพราะความต้องการของลูกค้าที่อยากไปเที่ยวในจุดนั้น ๆ ในบางครั้งถ้าผู้จัดที่มีความคิดริเริ่มดี ๆ ก็สามารถคิดค้นรายการนำเที่ยวใหม่ ๆ ได้อย่างคาดไม่ถึง ทั้ง ๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเดิม ๆ เป็นลักษณะเส้นผมบังภูเขาก็เป็นได้ อย่างเช่น โปรแกรมท่องเที่ยวสามกฐาม คือ เที่ยวภูเรือ ภูหินร่องกล้า และเขาค้อ โปรแกรมนี้เมื่อก่อนไม่มีใครคิดว่าทำได้ จะมีคนเที่ยวที่เดียวสามกฐามเลยหรือ แต่สุดท้ายก็มีคนจัดทำรายการขึ้นมาขาย และเป็นโปรแกรมหรือรายการที่สามารถขายได้ดีเป็นที่นิยมพอสมควร เป็นต้น หรือจากการที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบมุมมองใหม่ของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย (Unseen in Thailand) บริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ ก็ให้ความสนใจ

สนใจ พยายามบุกเบิกสอดแทรกเพิ่มเติมเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวในมุมมองใหม่ดังกล่าวไปในรายการนำเที่ยว ทั้ง ๆ ที่เมื่อก่อนแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ เคยมีคนไปท่องเที่ยวมานานแล้ว เพียงแต่ยังไม่ได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้มีนักท่องเที่ยวรู้เพียงในวงแคบ แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นอาจมีเกร็ดความรู้ หรือมีมุมมองความสวยงามแปลกตาที่นักท่องเที่ยวหลายคนอาจยังไม่ทราบ บริษัทนำเที่ยวจึงพยายามดึงสิ่งเหล่านั้นให้มาเป็นจุดขายที่ทำให้นักท่องเที่ยวหันมาสนใจ

3. การสำรวจเส้นทางเพื่อเป็นตัวแทนขาย (หรือเส้นทางตัวอย่าง) เป็นลักษณะที่มีผู้ผลิตรายการนำเที่ยว อาจเป็นบริษัทนำเที่ยว โรงแรม สายการบิน โดยผู้ผลิตรายการนำเที่ยวนั้นอาจร่วมมือกันเชิญบริษัทนำเที่ยวหรือตัวแทนจำหน่ายที่สนใจ ร่วมเดินทางเพื่อสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวที่ตนจัดทำขึ้น เพื่อให้บริษัทนำเที่ยวหรือตัวแทนที่ได้รับเชิญมาพิจารณารับรายการนำเที่ยวของผู้ผลิตนั้นไว้ เพื่อเป็นตัวแทนขายหรือช่วยประชาสัมพันธ์รายการนำเที่ยวนั้น ๆ การสำรวจเส้นทางลักษณะนี้ผู้ที่ได้รับเชิญอาจไม่ต้องลงทุนเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ในบางครั้งอาจเดินทาง หรือเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย เพียงแต่ขอให้ร่วมเดินทางไปกับผู้จัดด้วยเท่านั้น ลักษณะการสำรวจเส้นทางดังกล่าวจะรู้จักกันในชื่อ Familiarization Trip (FAM Trip) หรือทัวร์ตัวอย่างนั่นเอง มักจัดในนามสมาคมชมรมด้านการท่องเที่ยว หรือจัดโดยหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว การสำรวจเส้นทางอีกลักษณะหนึ่งที่คล้ายคลึงกัน คือ การสำรวจเส้นทางเพื่อประชาสัมพันธ์รายการนำเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมักจัดขึ้นโดยหน่วยงานของภาครัฐ คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ด้วยการเชิญผู้ประกอบการมาสำรวจแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการจัดนำเที่ยวในพื้นที่นั้น ๆ

วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว (อ้างถึงในเบญญทิพย์ ทองวิไล, 2559) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำเส้นทาง การท่องเที่ยว ไว้ว่า การจัดการเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยว นั้น ควรควบคุมเส้นทางและรูปแบบการสัญจรไม่ให้สับสน นอกจากนี้ยังควรให้ข้อมูลข่าวสารในเส้นทาง โดยการจัดทำการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวตลอดเส้นทางอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจเป็นแผนพับที่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจต่าง ๆ รวมไปถึงข้อมูลเกี่ยวกับที่พักร้านอาหารและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งจุดเริ่มต้นของเส้นทางอาจอยู่ย่านใจกลางเมือง สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีข้อมูลต่าง ๆ รวมอยู่เพื่อให้ นักท่องเที่ยวใช้ประกอบการตัดสินใจ การวางแผนในการเดินทาง รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้บริการ เช่น ที่จอดรถ ที่พัก ห้องน้ำ ถึงขยะ โทรศัพท์ เป็นต้น การจัดเส้นทางท่องเที่ยวในเขตเมืองอาจจัดเส้นทางไว้หลายเส้นทาง ดังนั้นจุดเริ่มต้นนี้ไม่จำเป็นต้องมีอยู่จุดเดียว แต่อาจกระจายกันอยู่ตามบริเวณที่มีแหล่งนักท่องเที่ยวรวมกลุ่มกันอยู่ก็ได้

เส้นทางท่องเที่ยวเขตเมือง

เมืองที่มีบทบาทดึงดูดใจการท่องเที่ยวมีกิจกรรมที่น่าสนใจมีความหลากหลายของกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น การค้า สังคมวัฒนธรรม เส้นทางสัญจรโดยการเดินเท้าได้กลายเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่ได้รับพิจารณากำหนดเส้นทางเป็นพิเศษ ซึ่งโดยส่วนมากแล้วจะเป็นการกำหนด

เส้นทางที่เหมาะสมต่อการเดินทางในหนึ่งวันเส้นทางเหล่านี้จะผ่านไปในพื้นที่ธุรกิจผ่านอาคารหรือผ่านสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ สวนสาธารณะหรือจุดชมวิวที่สำคัญ ๆ

เส้นทางท่องเที่ยวโดยการเดินทางเป็นวิธีการท่องเที่ยวที่ใช้ได้สำหรับทุกเมืองและเป็นวิธีที่ค่อนข้างจะอิสระมีความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ เนื่องจากการเดินทางนั้นไม่มีการกำหนดระยะเวลาสามารถหยุดแวะชมตามจุดต่าง ๆ ที่น่าสนใจได้ นอกจากนี้การเดินทางยังสามารถพบเห็นรายละเอียดของสภาพบ้านเมืองวิถีชีวิตของผู้คนต่าง ๆ ได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งยังเป็น การออกกำลังกายด้วยในขณะเดียวกันการเดินทางในเมืองก็สามารถทำได้โดยง่าย และการลงทุนค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมากนักประชาชนของเมืองก็ได้รับประโยชน์จากการเดินทางที่ต่อเนื่องกันโดยตลอด

เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาการเดินทางในเมือง คือ การขยายและพัฒนาพื้นที่ในบริเวณศูนย์กลางการใช้จ่ายใช้สอยหรือการสร้างภาพพจน์ใหม่ให้กับเมือง ก่อให้เกิดความต้องการกิจกรรมที่หลากหลายขึ้นภายในเมือง ไม่ว่าจะเป็นนิทรรศการ การแสดงเทศกาล และกิจกรรมอื่น ๆ เช่น อาจจะต้องเตรียมพื้นที่ในการอำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางเดินเท้า ที่นั่งพักผ่อน น้ำพุ ร้านค้า ร้านอาหาร และกิจกรรมในยามค่ำคืน ทางเดินเท้าหากได้รับการออกแบบและวางแผนที่ดี จะช่วยปรับสภาพแวดล้อมสังคม และพื้นที่เกี่ยวเนื่องให้ได้รับการพัฒนาด้วยเช่นกัน โดยมีหลักการจัดเส้นทางเดินเท้า ดังนี้

1. สงวนรักษาย่านพื้นที่เศรษฐกิจของการป้องกันไม่ให้อ่านใจกลางเมืองขยายตัวออกไป มีการใช้การวางแผนพัฒนาเมืองเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงย่านใจกลางเมืองและรักษาสภาพแวดล้อมของเมือง

2. ช่วยให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้เดินทางเข้าร่วมทั้งส่งเสริมให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอย

3. ช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัดและปัญหาการกีดขวางทางสัญจรของยานพาหนะ

4. ช่วยปรับปรุงลักษณะทางจิตภาพของชุมชนเมืองให้สวยงามและชัดเจนยิ่งขึ้น

5. ช่วยลดมลภาวะทางเสียงและมลภาวะทางอากาศที่เกิดจากการจราจรบนท้องถนน

6. รองรับปริมาณนักท่องเที่ยวและนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่สถานที่ที่สะดวกและใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

7. ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมภายในเมืองให้บริการสาธารณะ และกิจการต่าง ๆ ของประชาชน เช่น การพบปะสังสรรค์ การแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

8. ส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน อาคารทางประวัติศาสตร์ และป้องกันไม่ให้อาคารโบราณสถานทรุดโทรมลง อันเนื่องจากการสั่นสะเทือนของรถยนต์ เป็นต้น

เส้นทางประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวในเมืองประวัติศาสตร์ เป็นการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยมในปัจจุบัน เนื่องจากประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้รับการวางแผนในด้านการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์

รวมทั้งมีการพัฒนาให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น เช่น การจัดแสดงแสงสีเสียง เพื่อเพิ่มความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว โดยมีหลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

1. นำเสนอวัฒนธรรมความเชื่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่รวมถึงธรรมเนียมประเพณีการแต่งกายแบบแผนในการดำรงชีวิตศาสนาการเข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตท้องถิ่นเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญ

2. นำเสนอศิลปะท้องถิ่น เช่น ดนตรีการละเล่นการฟ้อนรำและศิลปหัตถกรรมที่ผลิตขึ้น เช่น ภาพวาด งานประติมากรรมเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ นอกจากนี้รูปแบบทางสถาปัตยกรรม ก็เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญอีกเช่นกัน

3. นำเสนอกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากการสำรวจความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จนั้นมีผลมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เช่น การแสดงช้างในเขตป่าร้อนชื้น เทศกาลล่าสัตว์ งานแสดงสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับเทคนิคของแหล่งท่องเที่ยวการเที่ยวชมอุตสาหกรรมของตลอดชุมชนก็ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวมากเช่นเดียวกัน

4. นำเสนอความแตกต่างของเมืองและชุมชน ความแตกต่างของเมืองชนบทอาคารบ้านเรือนมีความเป็นอยู่ของผู้คน ย่านเมือง ศูนย์การค้า ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการเรียนรู้ศึกษา และซึมซับความรู้สึกที่มีต่อเมืองท่องเที่ยว นั้น การนั่งรถไฟไปตามถนนสายสำคัญต่าง ๆ ภายในเมือง ผ่านสถานที่สำคัญต่าง ๆ เมืองท่องเที่ยวบางแห่งยังได้จัดกิจกรรมกลางแจ้ง เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งการแสดงเหล่านี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเสมอมา

5. นำเสนอรูปแบบทางวัฒนธรรมความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์ คือ การสามารถบอกกล่าวเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อารยธรรม ชาติพันธุ์ งานศิลปะท้องถิ่นหรือแม้กระทั่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วัตถุประสงคหลักของพิพิธภัณฑ์นั้นก่อตั้งเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในเมืองและดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ

6. นำเสนอประเพณีและเทศกาลท้องถิ่นความเชื่อค่านิยมในท้องถิ่น หรืออิทธิพลทางศาสนาประเพณีและเทศกาลเหล่านี้ ก่อให้เกิดฤดูกาลท่องเที่ยวจากความนิยมของนักท่องเที่ยวแทบทั้งสิ้น

เส้นทางธรรมชาติ

เส้นทางธรรมชาติเป็นเส้นทางสำคัญสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะเป็นการทำหน้าที่จุดเชื่อมโยงจุดท่องเที่ยวแล้ว ยังช่วยป้องกันการรักษาทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวจากผลกระทบของการเหยียบย่ำ และกิจกรรมการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อกลางที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจ และซาบซึ้งต่อธรรมชาติอย่างใกล้ชิดมากขึ้น โดยมีหลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติดังนี้

1. เป็นเส้นทางเดินชมธรรมชาติ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำนักท่องเที่ยวเข้าไปชื่นชมธรรมชาติ ระหว่างการใช้เส้นทาง อาจมีการเรียนรู้ธรรมชาติระหว่างทางด้วย

2. เส้นทางเดินป่าระยะไกล เป็นเส้นทางเดินระยะไกล

3. เส้นทางสื่อความหมายธรรมชาติเป็นเส้นทางที่สร้างขึ้นเพื่อการสื่อความหมายให้ความรู้ และความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เช่น ทางสื่อความหมายนี้อาจจำแนกย่อยเป็นเส้นทางสื่อความหมายที่มีบุคคลนำเส้นทางซึ่งความหมายศึกษาธรรมชาติด้วยตนเอง

4. เส้นทางเชื่อมโยงจุดท่องเที่ยวหรือสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นเส้นทางที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์หลักในการนำนักท่องเที่ยวจากจุดหมายหนึ่งไปยังอีกจุดหมายหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวการ ออกแบบมักให้เป็นเวลาทางที่สั้นที่สุดเพื่อให้ไปถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการอย่างรวดเร็วที่สุด

เส้นทางแบบผสมผสาน

เส้นทางแบบผสมผสานเกิดจากการวางแผนผังในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น หลากหลายประเภทในบริเวณเดียวกัน เพื่อกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว คือ เส้นทางที่กำหนดขึ้น เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นหรือเข้าชมจุดที่น่าสนใจ ตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ง่ายสะดวก ปลอดภัย ได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน จากการใช้เส้นทางที่จัดทำขึ้นทางท่องเที่ยวอาจเกิดขึ้น โดยอัตโนมัติจากการที่นักท่องเที่ยวในหลาย ๆ กลุ่มใช้เส้นทางเดิมซ้ำอยู่เป็นประจำ หรืออาจเป็น เส้นทางที่กำหนดขึ้นมาเฉพาะเป็นพิเศษเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ แหล่งท่องเที่ยวโดยมี การจัดเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสาน ดังนี้

1. การกำหนดเส้นทางควรสำรวจและสังเกตจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวประกอบกับ แนวโน้มที่ควรจำเป็นในการตัดสินใจ จากการพิจารณาตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ และ จัดอันดับความสำคัญความน่าสนใจจากนั้นจึงพิจารณาความสามารถในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

2. การจัดเส้นทางในลักษณะวงจรบรรจบทำให้นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่เกิดความ พึงพอใจไปตลอดเส้นทางโดยไม่ต้องย้อนกลับไปเส้นทางเดิม

3. การจัดเส้นทางให้มีความแตกต่างการกำหนดเส้นทางอาจทำขึ้นในเส้นทางหรือระบบก็ได้ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาน้อยแตกต่างกัน ความแตกต่างกันอันเนื่องมาจาก ความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น เส้นทางสำหรับผู้สนใจศิลปะและวัฒนธรรมหรืออาจเป็นเส้นทางที่มี ความหลากหลายและมีความน่าสนใจอยู่ร่วมกัน

4. พิจารณาจากประเภทของพาหนะตามสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศ เส้นทางท่องเที่ยว อาจใช้การเดินทางต่างกัน ทำให้เกิดความน่าสนใจ และแตกต่างกันตามความเหมาะสมของสภาพภูมิ ประเทศ สภาพภูมิอากาศ ลักษณะเฉพาะตัวของเมืองนั้น ๆ

5. ความต่อเนื่องกับเส้นทางท่องเที่ยวภายนอกเมืองเส้นทางท่องเที่ยวไม่ควรจะจำกัดอยู่เพียงภายในเมืองเท่านั้น อาจต่อเนื่องกับเส้นทางท่องเที่ยวภายนอกเหมือนท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้วย ซึ่งอาจเป็นเส้นทางเดียวกันหรือต่อเนื่องกันเป็นบางส่วนก็ได้

การจัดเส้นทางท่องเที่ยวในเมือง เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ และเส้นทางท่องเที่ยวผสมผสาน รวมเป็นเส้นทางที่ใช้เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายถึงคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มความเข้าใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อม ในท้องถิ่นและส่งเสริมคุณค่าทางมรดกทางธรรมชาติ และประวัติศาสตร์รวมถึงให้ประสบการณ์ทางนันทนาการและการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่ท่องเที่ยวได้อีกด้วย

แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณย่านริมน้ำ ฝั่งธนบุรี

วิภา เชิตบุญชาติ (2548) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวริมน้ำเจ้าพระยาของประเทศไทย โดยพบว่าแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณริมน้ำ ฝั่งธนบุรี ที่สำคัญมี ดังนี้

กุฎีจีน ริมคลองบางกอกใหญ่ฝั่งใต้มีคนจีนอยู่มาตั้งแต่สมัยอยุธยา จึงเรียกว่า “กุฎีจีน” ซึ่งใกล้เคียงกันก็มีชุมชนของชาวคริสต์ (คาทอลิก) เป็นชาวโปรตุเกสและฝรั่งเศส มีมัสยิดต้นสนและมัสยิดปลายนา นอกนั้นมีชุมชนที่มีอาชีพเฉพาะ เช่น บ้านบุ (ชั้นลงหิน) ใกล้วัดสุวรรณาราม บ้านหมอตระกูลวัดอรุณ บ้านช่างหล่อหลังวัดระฆัง เป็นต้น

วัดช่างตากครุสหรือวัดมหาทางเขน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้พระราชทานที่ดินให้บาทหลวงกอร์เร (Gorre) สร้างวัดช่างตากครุส และเป็นที่อยู่ของชาวโปรตุเกสที่นับถือคริสต์ มีชื่อเดิมว่า “ค่ายช่างตากครุส” เมื่อวันที่ 14 กันยายนพ.ศ. 2312 อาคารวัดที่เห็นอยู่ในปัจจุบันได้ก่อสร้างสมัยรัชกาลที่ 6 ระหว่างปี พ.ศ. 2456-2459 เป็นสถาปัตยกรรมแบบอิตาลี ภายในมีรูปซึ่งเรียกว่า พระรูป 14 ภาค กระจกสี และระฆัง 16 ใบ ระฆังชุดนี้ส่งมาจากต่างประเทศ มีเสียงดังไพเราะมาก ได้ถูกติดตั้งประดับไว้ใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน บริเวณรอบวัดเป็นชุมชนชาวคริสต์คาทอลิก มีโรงเรียนสตรีมีชื่อเสียงคือ ช่างตากครุสคอนแวนต์ บริหารโดยคณะภคินีเซนต์ปอล เดอชาร์ตร ชาวบ้านรู้จักทำขนมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันว่า “ขนมฝรั่งกุฎีจีน” ซึ่งเป็นอาชีพเสริม นำรายได้มาสู่ชุมชนแห่งนี้

มัสยิดบางหลวง (ชุมชนกุฎีขาว) ตั้งอยู่ที่คลองบางหลวงที่ปากคลอง ต่อมัสยิดเป็นอาคารทรงไทยทาสีขาว ชาวบ้านจึงเรียกว่า “กุฎีขาว” ไม่สามารถมองเห็นได้จากแม่น้ำเจ้าพระยา

คลองบางกอกใหญ่ (คลองบางหลวง) - คลองชักพระ - คลองบางกอกน้อย คลอง 3 คลองนี้เป็นคลองติดต่อกัน เริ่มจากปากคลองบางกอกใหญ่มีป้อมวิชัยประสิทธิ์ตั้งอยู่เห็นได้ชัดเจนจากคลองบางกอกใหญ่ อาจเดินเรือไปทางซ้ายเข้าคลองด่านหรือใช้เส้นทางซ้ายคลองชักพระไปออกคลอง

บางกอกน้อยยกกลับเข้าแม่น้ำเจ้าพระยาได้ ไกลปากคลองบางกอกน้อยจะเห็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เรือพระราชพิธี และสถานีรถไฟบางกอกน้อย

วัดกัลยาณมิตร สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ผู้ที่ได้สร้างวัดนี้ถวาย คือ เจ้าพระยานิกรบดินทร (โต กัลยาณมิตร) เมื่อปี พ.ศ. 2368 พระอุโบสถเป็นสถาปัตยกรรมจีน มีปูนเป็นลวดลายดอกไม้ประดับกระเบื้องเคลือบสลับลายจีน ส่วนพระวิหารหลวงสร้างแบบไทย เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่โต พระพุทธรูปปางมารวิชัย

วัดอรุณราชวราราม เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเสร็จศึกจากการขับไล่พม่าแล้วเสด็จมาเมืองธนบุรีโดยทางชลมารค เมื่อขบวนเรือพระที่นั่งมาถึงบริเวณหน้าวัดมะกอกนอกซึ่งเป็นวัดเก่าแก่แต่สมัยอยุธยาเป็นเวลาเช้ารุ่งแจ้งพอดี ตั้งแต่นั้นมาวัดมะกอกนอกจึงถูกเรียกว่า “วัดแจ้ง” ต่อมาได้รับพระราชทานนามว่า “วัดอรุณราชวราราม” ส่วนวัดมะกอกในก็คือ “วัดนวลนรดิศ” ในปัจจุบัน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกนั้น ได้ทรงโปรดให้เจ้าฟ้าอิศรสุนทร (รัชกาลที่ 2) ทรงปฏิสังขรณ์วัดและสร้างโบสถ์วิหารใหม่ ต่อมาเมื่อสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงขึ้นครองราชย์แล้วทรงก่อสร้างพระปรางค์ให้สูงขึ้นและประดับกระเบื้องสีต่าง ๆ ในลานวัดมีตุ๊กตาจากประเทศจีนเรียงรายอยู่จำนวนมาก และมียักษ์ซึ่งเรียกว่า “ยักษ์วัดแจ้ง” ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ มีพระราชานุญาตของรัชกาลที่ 2 อยู่ในบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้วย โดยวัดอรุณราชวรารามเคยเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต องค์พระปรางค์วัดอรุณราชวรารามถูกก่อสร้างด้วยการก่ออิฐถือปูนประดับด้วยกระเบื้องเคลือบงาน - ขาม เบญจรงค์ และเปลือกหอย มีลายดอกไม้ ใบไม้ และอื่น ๆ ที่ยอดพระปรางค์เป็นนาคคู่และมงกุฎปิดทอง ยักษ์ 2 ตนที่เรียกว่า ยักษ์วัดแจ้งนี้ ยักษ์ขาวคือ สหัสเดชะ ส่วนยักษ์เขียว คือ ทศกัณฐ์

นอกจากนั้นสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2550) ยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวใน ย่านกุฎีจีน ไว้ว่า

ย่านกุฎีจีนนับเป็นชุมชนเก่าแก่ริมคลองวัดกัลยาณมิตรที่มีมาแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาเมื่อกรุงธนบุรีได้รับการสถาปนาเป็นราชธานี ย่านนี้ก็เติบโตขึ้นเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของคนกลุ่มชนต่าง ๆ ที่อพยพจากกรุงศรีอยุธยามาสมทบเพื่อสร้างบ้านแปงเมืองใหม่ จึงปรากฏสถานที่ที่น่าสนใจ ดังเช่นศาสนสถานทั้งของไทย จีน ฝรั่งเศส และมุสลิม บริเวณย่านเก่ากุฎีจีนบนผืนดินริมแม่น้ำเจ้าพระยาแห่งนี้มีศาสนสถานที่สำคัญคือวัดช่างตากู หรือวัดมหาเกษ ซึ่งเป็นวัดคริสต์ในนิกายโรมันคาทอลิก วัดแห่งนี้นอกจากจะเป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวคริสต์เชื้อสายโปรตุเกสที่อพยพมาในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแล้ว ชื่อของย่านนี้ยังมีที่มาจากลักษณะของโบสถ์เก่าในวัดช่างตากูที่สร้างด้วยไม้ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมผสมผสานกันระหว่างตะวันตกและจีน กล่าวคือ มีลวดลายปูนปั้นที่โค้งตอนปลายดูอ่อนช้อย คล้ายปูนปั้นบนหลังคาศาลเจ้าจีนนั่นเอง

บริเวณไม่ไกลจากวัดช่างตาครูสนักมีศาลเจ้าแม่กวนอิมที่เรียกกันว่า ศาลเจ้าเกียนอันเกง ศาลเจ้าแห่งนี้สร้างขึ้นโดยชาวจีนฮกเกี้ยน ที่ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าตากสินมาตั้งกรุงใหม่ในสมัยธนบุรี แต่เดิมนั้นบริเวณศาลเจ้าแห่งนี้เป็นที่ตั้งของศาลเจ้าโจวซื่อกงและศาลเจ้ากวนอู ต่อมาภายหลังในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ศาลเจ้าทั้งสองแห่งนี้ได้ถูกรื้อถอนลงเพื่อสร้างเป็นศาลเจ้าหลังใหม่ พร้อมกับอัญเชิญเจ้าแม่กวนอิม มาเป็นองค์ประธาน ปัจจุบันศาลเจ้าเกียนอันเกงหลังนี้อยู่ในความดูแลของตระกูลสิมะเสถียร ซึ่งเป็นตระกูลเก่าแก่ตระกูลหนึ่งในย่านกุฎีจีนและยังคงเป็นศูนย์รวมความศรัทธาของหมู่ชาวจีนอย่างไม่เสื่อมคลาย สิ่งที่น่าสนใจของศาลเจ้าแห่งนี้คือความงดงามจากเครื่องตกแต่งอันวิจิตรจากเครื่องไม้บนหลังคาของศาลเจ้า ซึ่งเป็นไม้แกะสลักฝีมือประณีตของสกุลช่างในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

ใกล้ ๆ กันกับศาลเจ้าเกียนอันเกงนั้นคือวัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร หรือที่เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่คนไทยเชื้อสายจีนว่าวัดซาปอคง ตามชื่อของพระประธานในวิหารหลวง วัดแห่งนี้สร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระยานิกรบดินทร์ (โต) ต้นสกุลกัลยาณมิตร สร้างถวายแด่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อเป็นพระอารามหลวง ภายในพระวิหารหลวงประดิษฐานหลวงพ่โต พระพุทธรูปองค์ใหญ่สูง 16 เมตร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นโดยมีพระราชประสงค์ให้เป็นพระพุทธรูปใหญ่อยู่ริมแม่น้ำ เช่นเดียวกับที่วัดพนัญเชิงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า พระพุทธไตรรัตนนายก อันเป็นชื่อเดียวกับ หลวงพ่อโตวัดพนัญเชิง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประพัฒน์ เขียวประภัสสร และนุชรา แสงสุข (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้พิการทางการเคลื่อนไหว โดยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการให้บริการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวผู้พิการทางการเคลื่อนไหว และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้พิการทางการเคลื่อนไหว ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการให้บริการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวผู้พิการทางการเคลื่อนไหว คือ บุคลากรไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ปัญหาความเต็มใจในการให้บริการ บุคลากรไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและไม่มีความรู้เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการทางการเคลื่อนไหวเพียงพอ รวมถึงไม่สามารถให้ข้อมูลได้ หรือให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง และปัญหาทัศนคติเชิงลบของบุคลากรทางการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้พิการทางการเคลื่อนไหว แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ 1)ด้านความรู้ 2)ด้านทักษะ และ 3)ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

กัลยา สว่างคง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดนำเที่ยวสำหรับคนพิการในมุมมองของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการนำเที่ยวในการจัดนำเที่ยวให้คนพิการ และสำรวจความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดนำเที่ยวให้คนพิการ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดนำเที่ยวให้คนพิการแบ่งออกได้เป็น 1) ปัญหาและอุปสรรคก่อนการจัดนำเที่ยว เป็นเรื่องของการขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อคนพิการ ไม่สามารถทำการตลาดนักท่องเที่ยวคนพิการได้ และไม่สามารถจัดหามัคคุเทศก์เพื่อนำเที่ยวให้คนพิการได้ 2) ปัญหาและอุปสรรคระหว่างการจัดนำเที่ยว แบ่งเป็น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จำนวนมััคคุเทศก์ที่มีจำกัดไม่เพียงพอในการดูแลคนพิการ ความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวปกติและนักท่องเที่ยวคนพิการ และการขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกระหว่างการเดินทาง ในส่วนความต้องการของผู้ประกอบการในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดนำเที่ยวให้คนพิการนั้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะสนับสนุนให้คนพิการเดินทางท่องเที่ยวและยังมองว่าตลาดคนพิการเป็นตลาดเฉพาะ (Niche Market) ที่มีศักยภาพ แต่ต้องการให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องทั้งในด้านนโยบาย แผนงาน และงบประมาณ

นุชรา แสงสุข (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับกลุ่มผู้มีความบกพร่องทางกาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับกลุ่มผู้มีความบกพร่องทางกายที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับกลุ่มผู้มีความบกพร่องทางกาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับกลุ่มผู้มีความบกพร่องทางกาย ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว นั้นมีไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับการใช้งานจริง ไม่สามารถเข้าถึงการบริการข้อมูลได้อย่างสะดวก ธุรกิจที่แพคเกจบางแห่งยังไม่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวผู้มีความบกพร่องทางกายได้และไม่สามารถเข้าถึงธุรกิจร้านอาหารบางแห่งได้ ความรู้สึกกังวลต่อทัศนคติของชุมชนท้องถิ่นและบุคคลทั่วไป และไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างในแหล่งท่องเที่ยวได้ และการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับกลุ่มผู้มีความบกพร่องทางกาย ได้แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม ด้านธุรกิจท่องเที่ยว ด้านการตลาดท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น และด้านจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาข้อจำกัดทางการท่องเที่ยวและความตั้งใจในการเดินทางท่องเที่ยวของคนพิการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวเฉลี่ย 3 วันต่อครั้ง และนิยมท่องเที่ยวไม่เกิน 3 คน เมื่อพิจารณาเป็นรายปีพบว่าคนพิการเดินทางท่องเที่ยว 1-3 ครั้งต่อปี และมักเลือกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ พาหนะหลักที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว คือ รถยนต์ส่วนตัว และ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขึ้นขอรับการท่องเที่ยวทะเลมากที่สุด ผลการวิจัยแสดงว่าข้อจำกัดเชิงโครงสร้างเป็นอุปสรรคสำคัญลำดับแรกในการท่องเที่ยว ต่อด้วยข้อจำกัดส่วนบุคคลและข้อจำกัดระหว่างบุคคลตามลำดับ นอกจากนี้แล้วผลการศึกษาพบว่าคนพิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวและคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายมีความตั้งใจในการท่องเที่ยวระดับมาก

Trinidad Domínguez Vila, Simon Darcy and Elisa Alén González (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การแข่งขันทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวของผู้พิการทางการเคลื่อนไหว – การสำรวจเปรียบเทียบปัจจัยของความสามารถในการแข่งขันที่เข้าถึงได้ในสเปนและออสเตรเลีย มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดการจัดอันดับที่สามารถเปรียบเทียบปัจจัยความสามารถในการแข่งขันระหว่างภูมิภาคของสองประเทศด้วยชุดข้อมูลในอดีต และเหมาะสำหรับการตรวจสอบเป้าหมายความสามารถในการแข่งขัน สำหรับการท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้ในภูมิภาคเหล่านี้ เอกสารนี้จะตรวจสอบความเป็นมาของทฤษฎี เป้าหมายความสามารถในการแข่งขันโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับบริบทการวิจัย การออกแบบการวิจัยได้รับการพัฒนาเพื่อตรวจสอบองค์ประกอบพื้นฐานที่เอื้อต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านความสามารถในการแข่งขันมีความแตกต่างกันตามปัจจัยกำหนดและความสำคัญขึ้นอยู่กับประเทศภูมิภาคสเปนและออสเตรเลียเนื่องจากเป้าหมายที่สามารถเข้าถึงได้มีกลุ่มที่แตกต่างกันโดยมีปัจจัยสำคัญ และปัจจัยอื่นที่กำหนดไว้

Mamoon Allan (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวสำหรับผู้พิการ: ทำไมผู้พิการจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว การวิจัยนี้พยายามทำความเข้าใจแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวผู้พิการที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวและประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พวกเขาต้องการในจอร์แดน ใช้วิธีการเชิงปริมาณ ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามที่ดำเนินการด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวผู้พิการ จำนวน 200 คนในปี 2556 ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวผู้พิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวในจอร์แดนคือ ความสนใจและความเพลิดเพลิน โดยกิจกรรมที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ตามด้วยกิจกรรมเชิงนิเวศและธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงแจ้งแยกประเด็นใหม่สำหรับการวิจัยในหัวข้อนี้ และก่อให้เกิดความเข้าใจโดยรวมว่าเหตุใดนักท่องเที่ยวผู้พิการจึงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ความต้องการ และปัญหา
ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว
ของนักท่องเที่ยวผู้พิการ
ทางการเคลื่อนไหว

มาตรฐานการบริการ
นักท่องเที่ยวกลุ่มคนพิการ
ผู้สูงอายุ ครอบครัวที่มีเด็ก
เล็ก และสตรีมีครรภ์
1. ด้านการบริหารจัดการ
2. ด้านการให้บริการ
3. ด้านสิ่งแวดล้อม
อาคาร และสถานที่
(กรมการท่องเที่ยว,
2555)

แนวทางการพัฒนา
เส้นทางท่องเที่ยว
ย่านริมน้ำฝั่งธนบุรี
สำหรับผู้พิการทางการ
เคลื่อนไหว

การประเมินเส้นทาง
ท่องเที่ยวย่านริมน้ำ ฝั่ง
ธนบุรี สำหรับผู้พิการ
ทางการเคลื่อนไหว

ความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน
การท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว
ผู้พิการทางการเคลื่อนไหว
และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ
การพัฒนาเส้นทาง
ท่องเที่ยวย่านริมน้ำ ฝั่ง
ธนบุรี สำหรับผู้พิการ
ทางการเคลื่อนไหว

จากการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวย่านริมน้ำ ฝั่งธนบุรี สำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหว สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวย่านริมน้ำ ฝั่งธนบุรี สำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหว พิจารณาจากความต้องการ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้พิการทางการเคลื่อนไหว และมาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยวกลุ่มคนพิการผู้สูงอายุ ครอบครัวที่มีเด็กเล็ก และสตรีมีครรภ์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารจัดการ 2. ด้านการให้บริการ และ 3. ด้านสิ่งแวดล้อม อาคาร และสถานที่ เมื่อได้แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวย่านริมน้ำ ฝั่งธนบุรี สำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหวจึงทำการประเมินเส้นทาง

ท่องเที่ยวย่านริมน้ำ ฝั่งธนบุรี สำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหว โดยมาจากความคิดเห็นของ
ผู้ทรงคุณวุฒิทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวผู้พิการทางการเคลื่อนไหว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ
การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวย่านริมน้ำ ฝั่งธนบุรี สำหรับผู้พิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี